

Εισηγητής: Αικ. Σακελλαροπούλου

Βοηθός: Ν. Σεκέρογλου

Δικάσιμος: 11.1.2013

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

Αρ. καταθ.: 6496/2006

των: 1) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αιτωλοακαρνανίας, 2) Δήμου Αγρινίου, 3) Δήμου Οινιάδων του δημοτικού διαμερίσματος Νεοχωρίου Ν. Αιτωλοακαρνανίας, 4) Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αιτωλοακαρνανίας, 5) Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, 6) αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία «Αιτωλική Εταιρεία Προστασίας Τοπίου και Περιβάλλοντος» και 7) σωματείου με την επωνυμία «Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία»

κατά

των Υπουργών: 1) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, 2) Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, 3) Οικονομίας και Οικονομικών, 4) Ανάπτυξης, 5) Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και 6) Πολιτισμού

και κατά

των παρεμβαίνόντων: 1) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων, 2) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας και 3) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Ανώνυμη Εταιρεία» (ΔΕΗ Α.Ε.)

Αρ. καταθ.: 6497/2006

1) Της αστικής εταιρείας με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρεία για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς», 2) του Δήμου Μεσολογγίου, 3) του Δήμου Αιτωλικού, 4) του Δήμου Ινάχου και 5) της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων νομού Αιτωλοακαρνανίας

κατά

του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

και κατά

των παρεμβαινόντων: 1) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Ανώνυμη Εταιρεία» (ΔΕΗ Α.Ε.), 2) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καρδίτσας, 3) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας και 4) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων.

Αρ. καταθ.: 6533/2006

Του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ-WWF ΕΛΛΑΣ»

κατά

των Υπουργών: 1) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, 2) Ανάπτυξης, 3) Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων 4) Πολιτισμού, 5) Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και 6) Οικονομίας και Οικονομικών

και κατά

των παρεμβαινόντων: 1) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λάρισας, 2) Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) του Νομού Τρικάλων, 3) Τοπικής Ένωσης Δήμων

και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) του Ν. Λαρίσης, 4) Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) του Ν. Καρδίτσας και 5) Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας/Περιφερειακό Τμήμα Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας, 6) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας και 7) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Ανώνυμη Εταιρεία» (Δ.Ε.Η.).

Περιβαλλοντικοί όροι για επιμέρους τεχνικά έργα εντασσόμενα στο συνολικό σχέδιο εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία είχαν εγκριθεί αρχικώς με τις υπ' αριθμ. 61414/21.4.1992 και 16058/9.10.1991 ΚΥΑ, οι οποίες ακυρώθηκαν με τις αποφάσεις 2759/1994 και 2760/1994, αντιστοίχως, του Συμβουλίου της Επικρατείας για το λόγο ότι δεν είχαν στηριχθεί σε συνθετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) δεδομένου ότι για την καταγραφή και αξιολόγηση των επιπτώσεων του εγχειρήματος εκτροπής δεν αρκεί η σύνταξη μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για καθένα από τα προγραμματιζόμενα επιμέρους τεχνικά έργα αλλ' απαιτείται η σύνταξη συνολικής μελέτης, στην οποία, με την κατάλληλη επιστημονική μέθοδο, θα συσχετίζονται και συνεκτιμώνται οι επιμέρους καθώς και οι απώτερες συνέπειες για το περιβάλλον. Στη συνέχεια με την υπ' αριθμ. Α.Π.23271/15.12.1995 ΚΥΑ εγκρίθηκαν εκ νέου περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία έργων μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία. Η ως άνω ΚΥΑ ακυρώθηκε με την υπ' αριθ. 3478/2000 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι με την σχετική ΜΠΕ δεν είχαν εξετασθεί εναλλακτικές λύσεις ως προς τον τρόπο κατασκευής, τη διάρθρωση και το μέγεθος των επίμαχων έργων, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εκτροπή του Αχελώου κατά τρόπο ώστε να αποτραπεί η καταστροφή, τουλάχιστον των περισσότερων αξιόλογων από τα μνημεία της περιοχής των έργων, μεταξύ των οποίων το Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου Μυρόφυλλου Τρικάλων, εκκλησίες και τοξωτά λιθόκτιστα γεφύρια, και να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις από τα έργα αυτά. Μετά την ως άνω ακυρωτική απόφαση της Ολομελείας του Δικαστηρίου, το ΥΠΕΧΩΔΕ αποφάσισε την εκπόνηση "συμπληρωματικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων εκτροπής του Αχελώου ποταμού προς Θεσσαλία" επί της οποίας στηρίχθηκε η υπ' αριθμ. ΑΠ. 131957/19.3.2003 ΚΥΑ εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Οι όροι αυτοί ακυρώθηκαν και πάλι με την 1688/2005 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας διότι σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, η εκτέλεση έργου αξιοποίησης υδατικών πόρων επιτρέπεται, μόνον εφόσον αυτό εντάσσεται σε πρόγραμμα αναπτύξεως υδατικών πόρων, τα δε επίμαχα έργα, παρά το ότι αναμένεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην υδρολογική λεκάνη δύο ποταμών, του Αχελώου και του Πηνειού, καθώς και στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα της περιοχής, ουδέποτε εντάχθηκαν σε πρόγραμμα διαχείρισης υδατικών πόρων, το οποίο, όπως άλλωστε προέκυπτε, δεν είχε καταρτισθεί. Με την ίδια απόφαση η υπόθεση αναπέμφθηκε στη Διοίκηση για να κρίνει, εάν εμμένει στην εκτέλεση του έργου, ενόψει των νέων πραγματικών και νομικών δεδομένων [είχε ήδη δημοσιευθεί ο ν. 3199/2003 (ΦΕΚ Α-280/9.12.2002) για τη μεταφορά της ως άνω Οδηγίας] που ισχύουν για το επίδικο έργο, κατ' εκτίμηση των υδατικών αναγκών της Θεσσαλίας και της Δυτικής Στερεάς ως και της

προβλεπόμενης μορφής ανάπτυξης των περιοχών αυτών, στο πλαίσιο πάντοτε της βιώσιμης διαχείρισης των υδατικών πόρων. Ενόψει της ακυρωτικής αυτής αποφάσεως, με την 1186/2006 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε η υπ' αριθ. 375/Κ.Ε 1900Γ/18.3.2005 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, με την οποία εγκρίθηκε το αποτέλεσμα της δημοπρασίας για το έργο «Αποπεράτωση Φράγματος Συκιάς» και ανατέθηκε η κατασκευή του στην εταιρεία «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.», διότι μετά την ακύρωση της πράξεως εγκρίσεων περιβαλλοντικών όρων εξέλιπε η νόμιμη προϋπόθεση διενέργειας του διαγωνισμού και αναθέσεως της εκτελέσεως του επίμαχου έργου. Ακολούθησε ο ν. 3481/2006 (ΦΕΚ Α-162/2.8.2006), με το άρθρο 9 του οποίου τροποποιήθηκαν οι ρυθμίσεις του αρ. 7 του ν. 3199/2003 και προβλέφθηκε ότι μέχρι την έγκριση του Εθνικού Προγράμματος Διαχείρισης και Προστασίας του υδατικού δυναμικού της Χώρας και των Σχεδίων Διαχείρισης των Περιφερειών, μπορούν να εγκρίνονται Σχέδια Διαχείρισης των υδάτων συγκεκριμένης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) και επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος σε άλλη τα σχέδια δε αυτά, προκειμένου για έργα μεγάλης κλίμακας ή εθνικής σημασίας, εγκρίνονται με νόμο. Με τη διάταξη του άρθρου 13 (παραγρ. 1-3) του ίδιου ν. 3481/2006, τα έργα μερικής εκτροπής του άνω ρου του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία χαρακτηρίστηκαν ως έργα μεγάλης κλίμακας και εθνικής σημασίας, εγκρίθηκε το Σχέδιο Διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών Αχελώου και Πηνειού και εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των επίμαχων έργων. Με την παρ. 4 το ίδιου άρθρου 13 του ν. 3481/2006 ορίστηκαν τα εξής: «... 4. Δημόσια έργα, καθώς και έργα της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), τα οποία δημοπρατήθηκαν και κατασκευάστηκαν ή βρίσκονται στο στάδιο κατασκευής και αφορούν σε έργα εκτροπής του άνω ρου του ποταμού Αχελώου προς Θεσσαλία και έργα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, επιτρέπεται να λειτουργήσουν ή να ολοκληρωθεί η κατασκευή τους σύμφωνα με το εγκρινόμενο σχέδιο διαχείρισης και τους εγκρινόμενους κατά την προηγούμενη παράγραφο περιβαλλοντικούς όρους». Ενόψει της τελευταίας αυτής διατάξεως δόθηκε εντολή στην ανάδοχο εταιρεία να συνεχίσει τις εργασίες στο επίμαχο έργο, που είχαν διακοπεί μετά την μνημονευθείσα, 1186/2006, ακυρωτική απόφαση (σχετικά τα υπ' αριθ. 415/28.6.2006 και 567/14.9.2006 έγγραφα της ΕΥΔΕ Τμήματος κατασκευής Έργων Καρδίτσας).

Εν συνεχεία ασκήθηκαν οι υπό κρίση αιτήσεις ακυρώσεως. Με την πρώτη από αυτές ζητήθηκε η ακύρωση: «1. της πράξης έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών για την κατασκευή και λειτουργία των έργων μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία και για την ενεργειακή αξιοποίηση των υδάτων του, που περιβλήθηκε το ένδυμα τυπικού νόμου, ήτοι του άρθρου 13 παρ. 3 ν. 3481/2006. 2. της πράξης έγκρισης του εκπονηθέντος από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ Σχεδίου Διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών Αχελώου και Πηνειού, που περιβλήθηκε το ένδυμα τυπικού νόμου, ήτοι του άρθρου 13 παρ. 2 ν. 3481/2006.». Περαιτέρω, με την δεύτερη κρινόμενη αίτηση

ζητήθηκε η ακύρωση: «1. της υπ' αριθ. 375/ΚΕ1900/18.3.2005 αποφάσεως του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, που ενέκρινε το αποτέλεσμα της δημοπρασίας για την εκτέλεση του έργου «αποπεράτωση φράγματος Συκιάς», η οποία επανήλθε σε ισχύ με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 του ν. 3481/2006, 2. της μονομερούς κατακυρωτικής πράξεως του ίδιου Υπουργού, η έκδοση της οποίας συνάγεται, κατά τους αιτούντες, από τη σύναψη συμβάσεως με την εταιρεία «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.», για την κατασκευή του ως άνω έργου, βάσει της αυτής, ως άνω, διατάξεως του ν. 3481/2006, 3. της γραπτής ή προφορικής εντολής του ίδιου Υπουργού και κάθε αρμοδίου οργάνου του Δημοσίου για την εκτέλεση του έργου, 4. κάθε άλλης συναφούς διοικητικής πράξεως ή παραλείψεως προγενέστερης ή μεταγενέστερης». Τέλος, με την τρίτη υπό κρίση αίτηση ζητήθηκε η ακύρωση: «α) της πράξης έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών για την κατασκευή και λειτουργία των έργων μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία και για την ενεργειακή αξιοποίηση των υδάτων του, που περιβλήθηκε το ένδυμα τυπικού νόμου, ήτοι του άρθρου 13 παρ. 3 ν. 3481/2006, β) των αδειών κατασκευής, αποπεράτωσης και λειτουργίας δημοπρατηθέντων δημοσίων έργων και έργων της ΔΕΗ που αφορούν σε έργα εκτροπής ή σε έργα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες περιβλήθηκαν το ένδυμα τυπικού νόμου, ήτοι του άρθρου 13 παρ. 3 του ν. 3481/2006, γ) της πράξης έγκρισης του εκπονηθέντος από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ Σχεδίου Διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών Αχελώου και Πηνειού, που περιβλήθηκε το ένδυμα τυπικού νόμου, ήτοι του άρθρου 13 παρ. 2 ν. 3481/2006 καθώς επίσης και κάθε τυχόν συναφούς προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης ή παράλειψης».

Οι υπό κρίση αιτήσεις συζητήθηκαν ενώπιον της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 2.11.2007 και εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 3053/2009 απόφαση με την οποία υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (πλέον Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης) σειρά προδικαστικών ερωτημάτων ως προς τη συμβατότητα των προσβαλλομένων πράξεων με το ενωσιακό δίκαιο. Παράλληλα, τέσσερις από τους αιτούντες της υπ' αριθμ. καταθ. 6497/2006 αιτήσεως ακυρώσεως είχαν ασκήσει και αίτηση αναστολής εκτελέσεως της υπ' αριθ. 375/ΚΕ1900/18.3.2005 αποφάσεως του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. περί εγκρίσεως του αποτελέσματος της δημοπρασίας που επανήλθε σε ισχύ με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 του ν. 3481/2006 και κατακυρώσεως του έργου «αποπεράτωση φράγματος Συκιάς». Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με την απόφαση 999/2007 της Επιτροπής Αναστολών, με την αιτιολογία ότι η βλάβη, την οποία ισχυρίζονται ότι υφίστανται οι αιτούντες, προκαλείται από την εφαρμογή διατάξεως τυπικού νόμου (άρθρο 13 παρ. 4 του ν. 3481/2006) και συνεπώς, ενόψει του απαραδέκτου της προσβολής τυπικού νόμου με αίτηση ακυρώσεως, δεν είναι επιτρεπτή ούτε η αναστολή εκτελέσεως πράξεως της νομοθετικής λειτουργίας, αλλά ούτε και η επιβολή σχετικού κατάλληλου μέτρου. Επακολούθησε, όπως προαναφέρθηκε, η απόφαση 3053/2009 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκε ότι το με αρ. πρωτ. 567/14.9.2006 έγγραφο της Ε.Υ.Δ.Ε. Ο.Σ.Υ.Ε. είναι εκτελεστή διοικητική πράξη παραδεκτώς προσβαλλόμενη με αίτηση ακυρώσεως, διότι επήγετο μεταβολή στο νομικό κόσμο,

αφού επέφερε τη δυσμενή για τους αιτούντες συνέπεια της, δυνάμει των προβλέψεων του νόμου και των εγκριθέντων με αυτόν περιβαλλοντικών όρων, συνεχίσεως της εκτελέσεως του συνόλου του επίμαχου έργου της εκτροπής. Με βάση τα ανωτέρω, η Ολομέλεια έκρινε ότι ασκήθηκαν παραδεκτώς οι συνεκδικασθείσες αιτήσεις ακυρώσεως, κατά την εξέταση δε των υποθέσεων στην ουσία τους κρίθηκε αναγκαία η διατύπωση προς το Δ.Ε.Κ. συγκεκριμένων προδικαστικών ερωτημάτων σχετικά με τη συμβατότητα των άρθρων 9 και 13 του ν. 3481/2006 με το κοινοτικό δίκαιο και δη με τις οδηγίες 2000/60/ΕΚ «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», 85/337/ΕΟΚ «για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον» ως τροποποιηθείσα ισχύει, 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» και 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Ενόψει των ανωτέρω δεδομένων, το «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ-WWF ΕΛΛΑΣ» που είχε ασκήσει την υπό κρίση υπ' αριθμ. καταθ. 6533/2006 υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως, άσκησε την από 23.10.2009 αίτηση αναστολής η οποία έγινε δεκτή με την υπ' αριθμ. 141/2010 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι το συνολικό έργο της εκτροπής περιλαμβάνει τα εξής επιμέρους έργα: α) φράγμα, ταμιευτήρα και υδροηλεκτρικό σταθμό στην περιοχή Μεσοχώρας Νομού Τρικάλων, β) σήραγγα μήκους 7.400 μέτρων από Μεσοχώρα έως την περιοχή Γλύστρας και υδροηλεκτρικό σταθμό Γλύστρας, γ) φράγμα, ταμιευτήρα και υδροηλεκτρικό σταθμό στην περιοχή Συκιάς, σε θέση που εμπίπτει στις περιφέρειες των Νομών Άρτας και Καρδίτσας, δ) σήραγγα εκτροπής του ρου του ποταμού προς τη Θεσσαλία μήκους 17.400 μέτρων και υδροηλεκτρικό σταθμό στην έξοδο της σήραγγας και ε) αναρρυθμιστική δεξαμενή και υδροηλεκτρικό σταθμό στην περιοχή Μαυρομματίου Νομού Καρδίτσας. Από τα έργα αυτά, το υποέργο της Μεσοχώρας έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Το υποέργο του φράγματος της Συκιάς έχει προχωρήσει σημαντικά, υπολείπεται όμως σημαντικό μέρος εργασιών για την ολοκλήρωσή του. Όπως δε προέκυπτε από τα στοιχεία του φακέλου, οι εργασίες αυτές περιλαμβάνουν περαιτέρω εκσκαφές, αλλά και επεμβάσεις στην κοίτη του ποταμού Αχελώου για τη θεμελίωση του πυρήνα του φράγματος. Από τα ίδια στοιχεία προέκυπτε ότι στο υποέργο της σήραγγας εκτροπής έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες διάνοιξης και υπολείπονται οι εργασίες επένδυσης με σκυρόδεμα, ενώ τα λοιπά υποέργα δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει. Συνεπώς μεγάλο τμήμα του έργου της εκτροπής ήταν ακόμη ανεκτέλεστο, η δε συνέχιση των εργασιών και τυχόν λειτουργία των κατασκευασθέντων επιμέρους έργων θα επέφερε, κατά την κρίση της Επιτροπής Αναστολών, περαιτέρω επιδείνωση του φυσικού περιβάλλοντος, δηλαδή περαιτέρω αλλοίωση της μορφής του τοπίου, κλονισμό του ποταμίου και των παραποταμίων οικοσυστημάτων του Αχελώου και επιβάρυνση του υδατικού δυναμικού του ποταμού, μη δυνάμενη να επανορθωθεί σε περίπτωση ευδοκίμησης της αιτήσεως ακυρώσεως. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή έκανε δεκτή την αίτηση και διέταξε μέχρις εκδόσεως οριστικής αποφάσεως επί της αιτήσεως ακυρώσεως, ως πρόσφορα μέτρα: α) την άμεση διακοπή όλων των εργασιών που διενεργούνται και αποσκοπούν, αμέσως ή εμμέσως, στην κατασκευή του έργου της εκτροπής, καθώς

και η αποχή από κάθε υλική ενέργεια που κατατείνει στην ολοκλήρωση και λειτουργία των έργων που συνδέονται με το επίμαχο εγχείρημα της εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού και β) τη μη λειτουργία όσων εκ των έργων χρήσης και αξιοποίησης υδάτων έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Κατά της αποφάσεως αυτής της Επιτροπής Αναστολών, ο Υπουργός Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Μαγνησίας και Λάρισας, οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων των νομών Τρικάλων, Λάρισας και Καρδίτσας και το Τμήμα Θεσσαλίας του ΤΕΕ άσκησαν αίτηση ανακλήσεως προκειμένου να επιτραπεί η πραγματοποίηση εργασιών για την αποτροπή του κινδύνου κατάρρευσης της ήδη διανοιγίσας σήραγγας του Αχελώου. Η αίτηση αυτή έγινε εν μέρει δεκτή με την υπ' αριθμ. 268/2011 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών. Ειδικότερα, η Επιτροπή, αφού έλαβε υπ' όψιν: α) ότι τα προτεινόμενα από τη Διοίκηση μέτρα είναι προσωρινά και δεν συνεπάγονται την κατασκευή της τελικής επένδυσης σε οιοδήποτε τμήμα του υπολειπόμενου ανεπένδυτου μέρους της σήραγγας, β) ότι η λήψη των ως άνω μέτρων διασφαλίζει, κατά την κρίση της Διοικήσεως, τη διατήρηση της υφιστάμενης πραγματικής κατάστασης μέχρι τη λήξη της εκκρεμοδικίας, ήτοι την αποτροπή της πλήρους απαξίωσης του τεχνικού έργου της σήραγγας, το οποίο θα είχε ως συνέπεια αφ' ενός τη δημιουργία καταστάσεων μη επανορθώσιμων, σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως ακυρώσεως, λόγω της κατάρρευσης του έργου και αφ' ετέρου την ιδιαίτερα σημαντική οικονομική επιβάρυνση για την εκ νέου διάνοιξη της σήραγγας, γ) ότι για την εκτέλεση των απαιτούμενων εργασιών η Διοίκηση δεσμεύεται ότι δεν θα χρησιμοποιήσει εργοτάξια εγκατεστημένα στις κοίτες του Αχελώου και των παραποτάμων του, η δε απόληψη των απαραίτητων αδρανών υλικών δεν θα γίνει από τις κοίτες των ποταμών, αλλά από νόμιμα λειτουργούντα λατομεία, καθώς και την ανάγκη συνεχούς ελέγχου και άμεσων επεμβάσεων, όπου απαιτηθεί, για την εξασφάλιση της προσωρινής ευστάθειας της σήραγγας, έκρινε ότι πρέπει να γίνουν δεκτές οι υπό κρίση αιτήσεις κατά το εκτεθέν μέρος και να επιτραπεί η λήψη των αιτούμενων από τη Διοίκηση προσωρινών μέτρων. Επέτρεψε επίσης την λήψη, κατά περίπτωση, παρόμοιων μέτρων στο μέλλον, υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι πρόκειται για προσωρινά υποστηρικτικά μέτρα. Τέλος, υποχρέωσε τη Διοίκηση να ενημερώνει το Δικαστήριο για τις πραγματοποιούμενες, κατά τα ανωτέρω, εργασίες, μετά την ολοκλήρωσή τους.

Ακολούθως εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Ένωσης της 11.9.2012, C-43/10, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ., με την οποία το εν λόγω Δικαστήριο απήντησε επί των προδικαστικών ερωτημάτων, τα οποία είχαν διατυπωθεί σε σχέση με τις υπό κρίση αιτήσεις, με την υπ' αριθμ. 3053/2009 απόφαση της Ολομελείας του ΣτΕ. Ειδικότερα το ΔΕΕ έκρινε ότι 1) Τα άρθρα 13, παράγραφος 6, και 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/60/ΕΚ έχουν την έννοια ότι ορίζουν, αντιστοίχως, την 22α Δεκεμβρίου 2009 ως ημερομηνία εκπνοής της προθεσμίας που τάσσεται στα κράτη μέλη για τη δημοσίευση των σχεδίων διαχειρίσεως των περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού και την 22α Δεκεμβρίου 2003 ως ημερομηνία εκπνοής της απώτατης προθεσμίας που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη για τη μεταφορά της οδηγίας, 2) Η οδηγία 2000/60 έχει την έννοια ότι:

δεν απαγορεύει, καταρχήν, εθνική ρύθμιση με την οποία επιτρέπεται, πριν τις 22 Δεκεμβρίου 2009, η μεταφορά ύδατος από μια λεκάνη απορροής ποταμού σε άλλη λεκάνη απορροής ποταμού ή από μια περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού σε άλλη περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, όταν δεν έχουν ακόμη εκπονηθεί, από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, τα σχέδια διαχείρισεως των οικείων περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού· η μεταφορά αυτή δεν πρέπει να είναι ικανή να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία· εντούτοις η εν λόγω μεταφορά, στο μέτρο που μπορεί να έχει ως προς τα ύδατα τις αρνητικές συνέπειες που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 7, της ίδιας οδηγίας, μπορεί να επιτραπεί, αν πληρούνται τουλάχιστον οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα σημεία α' έως δ' της ίδιας διατάξεως, και το γεγονός ότι η λεκάνη απορροής ποταμού ή η περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες της για ύδρευση, άρδευση ή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τους δικούς της υδάτινους πόρους δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου η μεταφορά αυτή να είναι σύμφωνη με την εν λόγω οδηγία, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προεκτεθείσες προϋποθέσεις. 3) Η έγκριση από εθνικό κοινοβούλιο σχεδίων διαχείρισεως λεκάνης απορροής ποταμού χωρίς να έχει τηρηθεί η διαδικασία ενημερώσεως, διαβουλευσεως και συμμετοχής του κοινού δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14 της οδηγίας 2000/60 και ιδίως στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού. 4) Η οδηγία 85/337/ΕΟΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει νόμο, όπως ο νόμος 3481/2006, που ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο στις 2 Αυγούστου 2006 και με τον οποίο εγκρίθηκε σχέδιο μερικής εκτροπής των υδάτων ποταμού βάσει μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδίου αυτού η οποία είχε χρησιμεύσει ως βάση για την έκδοση διοικητικής αποφάσεως κατόπιν διαδικασίας σύμφωνης με τις υποχρεώσεις ενημερώσεως και συμμετοχής του κοινού που επιβάλλει η εν λόγω οδηγία και ενώ η διοικητική αυτή απόφαση ακυρώθηκε δικαστικώς, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω νόμος συνιστά ειδική νομοθετική πράξη, κατά τρόπον ώστε η επίτευξη των σκοπών της εν λόγω οδηγίας να καθίσταται δυνατή μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές. Προς τούτο, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τόσο το περιεχόμενο της εκδοθείσας νομοθετικής πράξεως όσο και το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοσή της καθώς και, μεταξύ άλλων, τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις. 5) Σχέδιο μερικής εκτροπής των υδάτων ποταμού, όπως το επίδικο, δεν πρέπει να θεωρείται ως σχέδιο ή πρόγραμμα το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. 6) Οι περιοχές οι οποίες περιλαμβάνονταν στον εθνικό κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας που διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και οι οποίες κατόπιν περιελήφθησαν στον κατάλογο των ΤΚΣ που εγκρίθηκε με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, περί εγκρίσεως, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, του καταλόγου των προστατευόμενων τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, καταλαμβάνονταν από την προστασία της οικείας οδηγίας από της κοινοποιήσεως της αποφάσεως 2006/613 στο οικείο κράτος

μέλος και πριν ακόμη δημοσιευθεί η εν λόγω απόφαση. Συγκεκριμένα, το οικείο κράτος μέλος όφειλε, μετά την κοινοποίηση της εν λόγω αποφάσεως σε αυτό, να λάβει επίσης τα μέτρα προστασίας που προβλέπονται από το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της ως άνω οδηγίας. 7) Η οδηγία 92/43, και ιδίως το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, αυτής, έχει την έννοια ότι απαγορεύει την υλοποίηση σχεδίου εκτροπής ύδατος μη άμεσα συνδεόμενου ή αναγκαίου για τη διατήρηση ζώνης ειδικής προστασίας, πλην όμως δυνάμενου να επηρεάσει σημαντικά τη ζώνη αυτή, ελλείψει στοιχείων ή αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής αυτής. 8) Η οδηγία 92/43, και, ιδίως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, αυτής, έχει την έννοια ότι λόγοι, αφενός, αρδευτικοί και, αφετέρου, υδρευτικοί, για τους οποίους επιχειρείται σχέδιο εκτροπής ύδατος, μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικό δημόσιο συμφέρον ικανό να δικαιολογήσει την υλοποίηση σχεδίου το οποίο έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα των οικείων περιοχών. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν το επίδικο σχέδιο έχει πράγματι επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα ενός ή περισσότερων ΤΚΣ όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας και/ή ένα είδος προτεραιότητας. Στην περίπτωση που το σχέδιο αυτό έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα τόπου κοινοτικής σημασίας όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας και/ή ένα είδος προτεραιότητας, η υλοποίηση του σχεδίου μπορεί, καταρχήν, να δικαιολογηθεί από λόγους υδρευτικούς. Υπό ορισμένες περιστάσεις, η υλοποίηση του σχεδίου θα μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει των θετικών συνεπειών πρωταρχικής σημασίας που η άρδευση έχει για το περιβάλλον. Αντιθέτως, η άρδευση δεν συνδέεται, καταρχήν, με λόγους αναγόμενους στην υγεία των ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια, οι οποίοι να δικαιολογούν την υλοποίηση σχεδίου όπως το επίδικο. 9) Κατά την έννοια της οδηγίας 92/43, και, ιδίως, του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, αυτής, για τη διαπίστωση της καταλληλότητας των αντισταθμιστικών μέτρων πρέπει να ληφθούν υπόψη το εύρος της εκτροπής ύδατος και το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται. 10) Η οδηγία 92/43, και ιδίως το άρθρο 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, αυτής, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 ΕΚ, επιτρέπει, προκειμένου περί περιοχών εντός του δικτύου Natura 2000, τη μετατροπή φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει η διάταξη αυτή της οικείας οδηγίας.

Μετά την έκδοση της ως άνω αποφάσεως του ΔΕΕ, οι υπό κρίση αιτήσεις εισάγονται εκ νέου προς συζήτηση στην Ολομέλεια. Τα ζητήματα που τίθενται εν προκειμένω με βάση τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως, την 3053/2009 απόφαση της Ολομέλειας και την από 11.9.2012 απόφαση του ΔΕΕ είναι τα εξής:

1) αν το επίμαχο σχέδιο μεταφοράς ύδατος, το οποίο υποβαθμίζει την κατάσταση του συστήματος επιφανειακών και υπογείων υδάτων του ποταμού Αχελώου προκειμένου να εξυπηρετηθούν νέες ανθρώπινες δραστηριότητες που σχετίζονται κυρίως με τη γεωργία και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, πληροί τις προϋποθέσεις της παρ. 7

του άρθρου 4 της οδηγίας 2000/60 έτσι ώστε να είναι σύμφωνο με την οδηγία αυτή. Ειδικότερα, θα πρέπει να διαπιστωθεί α) αν έχουν ληφθεί όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για τον μετριασμό των αρνητικών συνεπειών του επίδικου σχεδίου στην κατάσταση του υδατικού συστήματος, β) αν το επίδικο σχέδιο περιλαμβάνει ειδική αιτιολογία των σκοπούμενων τροποποιήσεων ή των μεταβολών, γ) αν οι επιδιωκόμενες άρδευση και, δευτερευόντως, ύδρευση της Θεσσαλίας καθώς και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα προσφέρουν μεγαλύτερα οφέλη στην υγεία και στην ασφάλεια των ανθρώπων καθώς και στη βιώσιμη ανάπτυξη από τη μη υποβάθμιση των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων και τέλος δ) αν οι στόχοι του επίδικου σχεδίου δεν μπορούσαν, για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα τα οποία θα συνιστούσαν σαφώς καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή δεδομένου μάλιστα ότι, όπως έχει γίνει δεκτό στην 3053/2009 απόφαση της Ολομελείας, δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος ανεπάρκειας υδάτινων πόρων, δηλαδή έλεγχος γεωτρήσεων, μικρά έργα αξιοποίησης των υδάτων της Θεσσαλίας και προσαρμογή των καλλιεργειών στη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, με εγκατάλειψη των υδροβόρων καλλιεργειών και αντικατάσταση των μεθόδων άρδευσης (στάγδην αντί τεχνητής βροχής), ώστε να μην σπαταλώνται πολύτιμοι υδάτινοι πόροι,

2) αν η ΜΠΕ που είχε εγκριθεί με την υπ' αριθμ. 131957/19.3.2003 ΚΥΑ και η οποία, όπως προκύπτει τόσο από τα πρακτικά των συζητήσεων στη Βουλή (βλ. Πρακτικά συζητήσεων Βουλής, Συνεδρίαση ΡΟΑ', 12/7/06, σελ. 8286) όσο και από το 2421/Κ.Ε.1900.Γ/29-6-07 έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ σε συνδυασμό με το παράρτημα Γ' του ν. 3481/2006, κατά τη δημόσια συζήτηση στη Βουλή ετέθη υπ' όψιν των βουλευτών, περιελάμβανε όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία που θα έπρεπε να έχει το ελληνικό κοινοβούλιο στη διάθεσή του κατά τη διαδικασία ψήφισης του επίδικου άρθρου 13 του ν. 3481/2006, δηλαδή την απαιτούμενη από την παρ. 3 του άρθρου 5 και το παράρτημα IV της οδηγίας 85/337 περιγραφή του σχεδίου μεταφοράς ύδατος, περιέχουσα στοιχεία σχετικά με τον τόπο πραγματοποιήσεώς του, τη σύλληψή του και το μέγεθός του, την περιγραφή των μέτρων που μελετώνται προκειμένου να αποφευχθούν και να μειωθούν και, αν είναι δυνατό, να αντιμετωπισθούν οι σημαντικότερες επιπτώσεις, καθώς και τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση και την εκτίμηση των σημαντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει το σχέδιο στο περιβάλλον. Επίσης, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί κατά πόσον οι βουλευτές είχαν στη διάθεσή τους τον απαιτούμενο χρόνο αλλά και την αναγκαία επιστημονική υποστήριξη ώστε να έχουν τη δυνατότητα ουσιαστικής πρόσβασης, επεξεργασίας και εκτίμησης των ως άνω στοιχείων. Περαιτέρω, θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν για την αντιμετώπιση του ως άνω ζητήματος, το γεγονός ότι με τη δημόσια συζήτηση στο Κοινοβούλιο το κοινό ενδεχομένως πληροφορείται για ήδη ειλημμένες αποφάσεις, ενώ δεν έχει τη δυνατότητα μέσω του υπάρχοντος Κανονισμού να συμμετάσχει στη διαδικασία εκφράζοντας τη γνώμη του, αφού η μόνη δυνατότητα που προβλέπεται είναι η υποβολή αναφοράς προς το Κοινοβούλιο με τη μεσολάβηση ενός βουλευτή, στη διακριτική ευχέρεια του οποίου ανήκει η ικανοποίηση του σχετικού αιτήματος και η υιοθέτηση της αναφοράς (άρθρο 125) και υπό ορισμένες

προϋποθέσεις η ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων στις συνεδριάσεις των διαρκών επιτροπών της Βουλής (άρθρο 38),

3) αν τα στοιχεία και τα δεδομένα για την ορνιθοπανίδα των ΖΕΠ και των ΤΚΣ που επηρεάζει το επίδικο σχέδιο, είναι αξιόπιστα και επικαιροποιημένα έτσι ώστε να μπορεί να γίνει δεκτό ότι έχει γίνει η απαιτούμενη από την παρ. 3 του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43 εκτίμηση στην οποία να βεβαιώνεται ότι το συγκεκριμένο σχέδιο δεν πρόκειται να παραβιάσει την ακεραιότητα των προστατευόμενων περιοχών. Για την αντιμετώπιση του ως άνω ζητήματος θα πρέπει να ληφθούν κυρίως υπ' όψιν τα εξής: Από την ανωτέρω διάταξη της οδηγίας, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από το ΔΕΕ, προκύπτει ότι δεν καθορίζεται ειδική μέθοδος για τη διεξαγωγή της δέουσας εκτιμήσεως, αρκεί αυτή να διενεργείται κατά τρόπο ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να βεβαιωθούν ότι ένα σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του οικείου τόπου. Αντιθέτως είναι κρίσιμο να υπάρχουν, κατά το χρόνο λήψεως της αποφάσεως που επιτρέπει την υλοποίηση του σχεδίου, όλα εκείνα τα στοιχεία και να χρησιμοποιηθούν οι πλέον προωθημένες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος ώστε να μην υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα του οικείου τόπου. Δεδομένου μάλιστα ότι η έγκριση που προβλέπει το άρθρο 6 παρ. 3 αποτελεί έκφραση της αρχής της προλήψεως, δεν απαιτείται βεβαιότητα αλλά αρκεί να υφίσταται πιθανότητα ή κίνδυνος βλάβης του τόπου ώστε να μην εγκριθεί το επίδικο σχέδιο. Ενόψει των ανωτέρω είναι ιδιαίτερα κρίσιμα τα εξής γενικά συμπεράσματα τα οποία διατυπώνονται στη συμπληρωματική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του επίδικου έργου του 2002: «1. Υπάρχει σοβαρή έλλειψη αξιόπιστων και επικαιροποιημένων ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής μελέτης. Η έλλειψη αυτή είναι γενική για όλη την περιοχή μελέτης, αλλά η έλλειψη δεδομένων για τα ενδιαιτήματα 1,2, 4 και 7 τα οποία θα υποκατασταθούν σε μικρό ή μεγάλο τμήμα τους από λιμναίο, δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα για την περαιτέρω εκτίμηση των επιπτώσεων από τα έργα της εκτροπής καθώς και για την πρόταση επανορθωτικών μέτρων. 2. Από όσα προαναφέρθηκαν επιβάλλεται να ξεκινήσει άμεσα μια συστηματική καταγραφή της ορνιθοπανίδας της περιοχής μελέτης, η οποία να καλύπτει έναν πλήρη αναπαραγωγικό κύκλο, για την απόκτηση δεδομένων, τουλάχιστον για τα απειλούμενα σπάνια και προστατευόμενα είδη.... 3. ... 4. ... 5. Για ορισμένα είδη, όπως ο Μαυρόγυπας και ο Σπιζαετός, εάν όντως φωλιάζουν στην περιοχή μελέτης, οι προοπτικές διατήρησης ενός υγιούς πληθυσμού στις συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή και ανεξάρτητα από την υλοποίηση των υπό εξέταση έργων, είναι δυσμενείς, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την διατήρηση του εύρους της εξάπλωσής τους». Κρίσιμα επίσης είναι και τα συμπεράσματα που υπάρχουν στην εκπονηθείσα το 2004 «Μελέτη για την αξιολόγηση του σχεδίου εκτροπής του ποταμού Αχελώου στη Θεσσαλική Πεδιάδα» της ENVIPLAN για λογαριασμό της αναπτυξιακής εταιρίας Αιτωλοακαρνανίας και στην μελέτη που εκπονήθηκε στα πλαίσια ειδικού έργου που ανατέθηκε τον Ιούλιο 1994 από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ), από

κοινού στο Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ) και την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ) και στα οποία αμφισβητούνται εν πολλοίς οι κρίσεις της συμπληρωματικής ΜΠΕ σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχει το επίδικο σχέδιο στις προστατευόμενες περιοχές της Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου-Αιτωλικού και της Κουλάδας του Αχελώου,

4) εφόσον τελικώς θεωρηθεί ότι το επίδικο σχέδιο πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα των προστατευόμενων περιοχών, θα πρέπει περαιτέρω να εξετασθεί εάν οι λόγοι για τους οποίους επιχειρείται κυρίως το επίδικο έργο (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και άρδευση) έχουν θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας στο περιβάλλον της περιοχής του Αχελώου ή και ευρύτερα ώστε να δικαιολογηθεί η υλοποίηση του επίδικου σχεδίου με βάση την εξαίρεση που προβλέπεται στην παρ. 4 του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43. Για την αντιμετώπιση του ως άνω ζητήματος θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν τα εξής: Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 4 είναι η πλήρης γνώση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή προγράμματος όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεως κάποιου συγκεκριμένου τόπου διότι, χωρίς τα στοιχεία αυτά, κανένας όρος εφαρμογής της παρεκκλίσεως αυτής δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί. Για την εξέταση δε των ενδεχόμενων επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος καθώς και του ζητήματος αν υπάρχουν λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις απαιτείται στάθμιση σε σχέση με τις βλάβες που θα προξενήσει στον τόπο το υπό κρίση σχέδιο. Συνεπώς, προκειμένου να καθοριστεί το είδος των ενδεχόμενων αντισταθμιστικών μέτρων, απαιτείται ακριβής προσδιορισμός των βλαβών που θα επέλθουν στον τόπο αυτόν. Τίθεται επομένως και ένα πρόσθετο ζήτημα: αν με τα στοιχεία της συμπληρωματικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προαναφέρθηκαν είναι δυνατόν να γίνει η απαιτούμενη στάθμιση μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος (εφόσον βέβαια κριθεί ότι η άρδευση και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και δευτερευόντως η ύδρευση αποτελούν εν προκειμένω το απαιτούμενο δημόσιο συμφέρον) και των επιβλαβών συνεπειών του επίδικου σχεδίου, η διαπίστωση της υπάρξεως εναλλακτικών λύσεων και η εκτίμηση των αντισταθμιστικών μέτρων που πρόκειται να ληφθούν,

5) αν, ανεξαρτήτως της συμβατότητάς του με τις ρυθμίσεις του ενωσιακού δικαίου, το επίδικο σχέδιο παραβιάζει την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος. Για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού, θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν το εύρος της εκτροπής των υδάτων, το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται και οι επιπτώσεις που θα έχει το επίδικο σχέδιο α) στο φυσικό περιβάλλον ιδίως με τη μετατροπή του φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα, β) στο πολιτιστικό περιβάλλον και ιδίως στη Μονή Αγίου Γεωργίου Μυροφύλλου, στις λοιπές εκκλησίες, στις αρχαιολογικές θέσεις, στα τοξωτά γεφύρια και στους νερόμυλους της περιοχής και γ) στους κατοίκους της περιοχής της Μεσοχώρας, η οποία προβλέπεται να κατακλυσθεί και για την μετεγκατάσταση των οποίων οι διαδικασίες δεν έχουν ολοκληρωθεί. Επίσης θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ότι το συγκεκριμένο έργο, το οποίο έχει

σχεδιασθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1980, έχει ήδη ακυρωθεί τρεις φορές από το Συμβούλιο της Επικρατείας καθώς και το κόστος του σε σχέση με την παρούσα οικονομική συγκυρία.

Τέλος, ως προς τους ισχυρισμούς που προβάλλονται στην παρέμβαση της ΔΕΗ σύμφωνα με τους οποίους το έργο (ΥΗΕ) της Μεσοχώρας νοείται και ως αυτοτελές, δεδομένου ότι πρόκειται για έργο αμιγώς ενεργειακό, το οποίο θα συμβάλει στην ηλεκτροδότηση της χώρας και για το οποίο έχει τηρηθεί και αυτοτελώς τόσο η διαδικασία όσο και οι προϋποθέσεις περιβαλλοντικής και κατασκευαστικής αδειοδότησης και συνεπώς αυτοτελώς νοούμενη η έγκριση περιβαλλοντικών όρων και αδειοδότησή του είναι σύννομη, θα πρέπει να παρατηρηθούν τα εξής: Με το άρθρο 13 παρ. 3 ν. 3481/2006 εγκρίνονται, όπως προαναφέρθηκε, οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των έργων μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία, η οποία σύμφωνα με το Παράρτημα Γ' περιλαμβάνει τα ακόλουθα έργα: α) το φράγμα και τον ταμιευτήρα Μεσοχώρας καθώς και τον ομώνυμο ΥΗΣ, β) την σήραγγα Μεσοχώρας-Γλύστρας και ΥΗΣ Γλύστρας, γ) τη σήραγγα εκτροπής του Άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία, καθώς και τον ΥΗΣ που εγκαθίσταται στο πέρας της και δ) την αναρρυθμιστική δεξαμενή και τον ΥΗΣ Μαυροματίου και τα συνοδά έργα, όπως αναλυτικά εξειδικεύονται στη ΜΠΕ. Όπως δε έχει ήδη κριθεί από το Δικαστήριο (βλ. ΣτΕ 1691/2005), το έργο της κατασκευής και λειτουργίας φράγματος, ταμιευτήρα και υδροηλεκτρικού σταθμού στην περιοχή Μεσοχώρας του νομού Τρικάλων συνδέεται, όπως προκύπτει από τις οικείες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τους περιβαλλοντικούς όρους (βλ. ιδίως περιβαλλοντικό όρο 35), με το συνολικό εγχείρημα της εκτροπής του Αχελώου ποταμού στη Θεσσαλία.

